

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtion eläkelain ja
valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että työttömyyseläkkeen tulevan ajan oikeus poistetaan ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotetaan 58 vuodesta 60 vuoteen. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys 0,5 prosentista kuukautta

kohden 0,4 prosenttiin kuukautta kohden. Lisäksi valtion perhe-eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta lukien.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja esityksen tavoitteet

Kansallisella ikäohjelmalla ja työelämän kehittämisohjelmalla pyritään edistämään ikääntyvien työntekijöiden pysymistä työelämässä. Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturvajärjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistämään ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää kahdella-kolmella vuodella, lähemmäs normaalia vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta.

Yksityisen alan työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat 2 päivänä heinäkuuta 1999 päätyneet yhteiseen näkemykseen eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävistä toimenpiteistä. Osapuolet sopivat käynnistävänsä laaja-alaisen ohjelman, jonka tavoitteena on vaikuttaa siten, että ikääntyvillä työntekijöillä olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet jatkaa työelämässä aikaisempaa pitempään ja toisaalta tukea

työeläkekuntoutuksen keinoin niitä, joiden työssä jatkamisen mahdollisuudet alentuneen terveydentilan vuoksi ovat oleellisesti heikentyneet. Vakuutetun oikeutta varhaisen kuntoutuksen selvittelyyn laajennetaan asteittain aloittaen 58—59 vuotiaista. Järjestely pyritään laajentamaan voimavarojen sallimissa rajoissa kaikkia työntekijöitä koskevaksi vuoden 2002 alusta.

Ikääntyvien työttömien ammatillista aikuiskoulutusta sovittiin kehitettäväksi työsooppimisen muodossa, mikäli mahdollista työsuhteessa tapahtuvana koulutuksena. Tämän onnistumiseksi panostetaan motivaatioprosessin ja koulutusmenetelmien kehittämiseen. Ikääntyvät työttömät pyritään työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Mikäli tämä ei onnistu, työvoimahallinto suuntaa näihin työttömiin muita aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Lisäksi sovittiin etuuksiin kohdistuvista muutoksista:

— Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden omavastuut yhtenäistetään nykyisen työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuun mukaisesti kuitenkin niin, että eläkevastuusta rahastoidaan 80 prosenttia;

— Työttömyyseläkkeen määräytymistä muutetaan vuoden 2000 alusta lukien siten,

että niin sanotulta tulevalta ajalta eläkkeen karttuma jätetään pois;

— Tulevan ajan vaatimus työttömyyseläkkeen saannin ehtona poistetaan;

— Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotetaan vuoden 2000 alusta lukien 58 vuodesta 60 vuoteen;

— Osa-aikaeläkkeen sopivan ikärajan selvittämiseksi jatketaan 56 vuoden ikärajan kokeilua vuoden 2002 loppuun asti;

— Eläkkeen varhennusvähennys alennetaan 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukaudessa ja lykkäyskorotus 1 prosentista 0,6 prosenttiin kuukaudessa;

— Täsmennetään lakia ikääntyneiden työttömien työllistämisedellytysten parantamisesta (455/1998) ja säädetään se pysyväksi.

Lisäksi todettiin, että asianomaiset osapuolet neuvottelevat näiden muutosten mahdollisesta soveltamisesta julkisten alojen eläkkeisiin ottaen huomioon aikaisemmat julkisten alojen eläkeratkaisut.

Yksityisen alan eläkejärjestelmässä ehdotetaan muutokset toteutettaviksi hallituksen esityksellä eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävistä toimenpiteistä. Valtion eläkejärjestelmän osalta tarvittavista toimenpiteistä on neuvoteltu valtion eläkeneuvottelukunnassa ja sovittu, että vastaavat muutokset toteutetaan. Esityksen tavoitteena on siten myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja edistää ikääntyneiden työssä jatkamista. Yksityisen alan eläkejärjestelmään tehtävät muutokset toteutetaan sikäli kuin se valtion eläkejärjestelmän osalta on tarkoituksenmukaista ja palvelee esityksen tavoitetta. Osa-aikaeläkkeen ikärajan alentamisesta on säädetty yksityisen alan eläkejärjestelmän lisäksi valtion eläkejärjestelmän osalta lailla ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä (227/1998) ja myöskin laki 55 vuotta täyttäneiden työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta (455/1998) koskee valtion eläkejärjestelmää. Koska nämä lait ehdotetaan muutettavaksi sopimuksen edellyttämällä tavalla mainitussa yksityisen alan hallituksen esityksessä, ei kyseisiä muutoksia ehdoteta tässä hallituksen esityksessä.

Työnantajan omavastuu työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeissä on valtion eläkejärjestelmässä toisin järjestetty kuin yksityisen alan työeläkejärjestelmässä. Samoja vaikutuksia työnantajiin ei saada aikaiseksi valtion eläkejärjestelmässä samoilla keinoin kuin yksityisellä alalla. Varat valtion virastojen ja

laitosten eläkemaksuihin tulevat joka tapauksessa valtion talousarviosta, josta eläke-menotkin maksetaan. Toisaalta valtion eläkejärjestelmässä työnantajat eivät ole pyrkineet siirtämään ikääntyvää henkilöstöä työttömyyseläkeputkeen samassa määrin kuin yksityisellä alalla. Työnantajan eläkemaksun suuruuden määrää valtiokonttori valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/1989) 4 §:n 1 momentin mukaan. Valtion eläkejärjestelmän osalta selvitetään, onko tämän hallituksen esityksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarvetta muuttaa työnantajan eläkemaksun määrääytymistä.

Valtion eläkejärjestelmässä ei ole vanhuuseläkkeen lykkäyskorotusta, koska valtion eläkejärjestelmässä voi toisin kuin yksityisen alan eläkejärjestelmässä kartuttaa eläkettä vielä eläkeiän jälkeen.

Valtiokonttorin yhteistyössä valtion työterveys- ja työturvallisuusneuvottelukunnan kanssa tekemä valtion varhaiskuntoutustoiminnan vaikuttavuustutkimus osoittaa, että kuntoutus onnistuu parhaiten, kun toiminnassa otetaan huomioon yksilön lisäksi työyhteisö. Kuntoutustoimenpiteitä tulisi myös varhentaa merkittävästi.

Hyvät kuntoutuksen tulokset ovat saatavissa aikaan työyhteisön ja työeläkelaitosten sekä työterveyshuollon tiiviillä yhteistyöllä. Näin päästään tarvittavien toimenpiteiden varhaiseen aloittamiseen ja eläkeratkaisuissa siirryttäisiin asiantuntijavaltaisista ratkaisuista asioiden kokonaisvaltaisempaan yhteiseen hoitamiseen. Eläkehakemuksia käsiteltäessä työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien arvioissa on saatavissa eri tahojen yhteinen näkemys. Täten menetellen opittaisiin myös ymmärtämään, mistä asioista työkyky muodostuu. Tällaista mallia on toteutettu valtion varhaiskuntoutustoiminnassa jo pitkään ja tutkimuksella osoitetuin hyvin tuloksin. Samankaltaista mallia on ryhdytty laajentamaan myös valtion eläkelain mukaiseen kuntoutukseen. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan ehkä riittävästi tue kyseisen mallin viemistä käytäntöön. Tarkoituksena on selvittää, miten kuntoutusta valtion eläkejärjestelmän osalta voitaisiin edelleen tehostaa.

2. Keskeiset ehdotukset

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että eläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välinen aika eli

tuleva aika. Tämä edellytys on aiheuttanut useita väliinputoamistilanteita, joissa tulevan ajan oikeuden menetys esimerkiksi irtisanomisen yhteydessä maksettavan kertakorvauksen tai työttömyyden aikana maksetun sairauspäivärahanjakson vuoksi on merkinnyt samalla koko työttömyyseläkeoikeuden menetyksiä. Näiden epäkohtien poistamiseksi ehdotetaan, että tulevan ajan oikeutta koskeva työttömyyseläkkeen saamisen edellytys poistettaisiin laista. Säännöstä sovellettaisiin taannehtivasti myös niihin tapauksiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa tai hakemus on hylätty siksi, että hakija ei ole täyttänyt tulevan ajan edellytystä.

Työttömyyseläkkeen määräytymistä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että eläkkeeseen ei enää lisättäisi tulevan ajan eläkkeenosaa. Tulevan ajan eläkkeenosa lisättäisiin kuitenkin eläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Samoin tehtäisiin perhe-eläkkeissä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuodesta 60 vuoteen. Edunsaajat, jotka ovat syntyneet vuonna 1943 tai aikaisemmin sekä eräät vuosina 1944–46 syntyneet säilyttäisivät oikeuden vanhaan ikärajaan. Koska mahdollisuudet eläkkeelle siirtymiseen tätä kautta heikkenevät, on varhaiskuntoutuksen järjestäminen ikääntyneille edunsaajille entistä tärkeämpää.

Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennuskerroin on pyritty määrittelemään kustannusneutraalisti siten, että eläkkeen pidempi maksuaika pienentää vastaavassa määrin maksettavaa eläkettä. Nykyiset kertoimet on laskettu 1980-luvun alkupuolella. Sen jälkeen työeläkejärjestelmässä sovellettavat vakuutusmatemaattiset perusteet ovat muuttuneet muun muassa odotettavissa olevan eliniän kasvamisen ja eläkkeelle siirtymiskäytännön muuttumisen seurauksena. Muutosten vuoksi on perusteltua tarkistaa varhennuskerroin vastaamaan uusia vakuutusmatemaattisia perusteita.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Vaikutukset edunsaajiin

Työttömyyseläkkeen tulevan ajan oikeuden poistaminen alentaa työttömyyseläkkeen määrää keskimäärin 590 markkaa kuukaudessa ja työttömyyseläkkeen jälkeen maksettavaa vanhuuseläkettä keskimäärin 130

markkaa kuukaudessa. Sellaiset edunsaajat, joilla ei ole oikeutta tulevaan aikaan, voisivat kuitenkin jatkossa saada työttömyyseläkkeen. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotus myöhentää mahdollisuutta saada eläke. Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennyksen pieneminen 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukaudessa merkitsee täydellä viiden vuoden varhennuksella, että eläkkeen määrä pienenee varhennuksen takia 24 prosenttia, kun se nyt pienenee 30 prosenttia. Vuonna 1998 alkaneiden varhennettujen vanhuuseläkkeiden varhennusvähennys oli keskimäärin 23 prosenttia eli 46 kuukautta. Uuden kertoimen mukainen vähennys olisi 18,4 prosenttia. Keskimääräinen maksettava eläke nousisi tällöin 3 102 markasta 3 288 markkaan kuukaudessa.

3.2. Vaikutukset eläkemenoihin

Säästöä eläkemenoon aiheutuu työttömyyseläkkeen tulevan ajan poistamisesta noin 6 miljoonaa markkaa vuonna 2000, noin 12 miljoonaa markkaa vuonna 2001, noin 18 miljoonaa markkaa vuonna 2002, noin 24 miljoonaa markkaa vuonna 2003 ja noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa vuodesta 2004 eteenpäin. Työttömyyseläkkeen jälkeisen vanhuuseläkkeen pieneminen vähentää tulevaa vanhuuseläkemenoa noin 2 miljoonaa markkaa vuodessa ikäluokkaa kohden eli pitkällä aikavälillä noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa. Työttömyyseläkkeen tulevan ajan vaatimuksen poistaminen lisää eläkemenoja noin 42 miljoonaa markkaa vuodessa. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto alkaa vaikuttaa siirtymäsäännöksen johdosta vasta vuonna 2002, jolloin säästöä syntyisi noin 11 miljoonaa markkaa. Vuonna 2003 ja siitä eteenpäin säästöä syntyy noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa.

Mikäli varhennetun vanhuuseläkkeen suosio ei lisäännä, aiheutuu varhennusvähennyksen muutoksesta noin 2 miljoonan markan lisämeno vuonna 2000 ja pitkällä tähtäimellä eläkemeno lisääntynee noin 10 miljoonaa markkaa vuodessa. Osa-aika-eläkkeen ikärajan laskun kahden vuoden pidennyksestä ei säädetä tässä hallituksen esityksessä, mutta koska muutos liittyy tähän esitykseen, arvioidaan seuraavassa myös sen vaikutuksia. Mikäli osa-aika-eläkkeen suosio pysyy ennallaan kasvaa eläkemeno verrattuna varsinaisen ikärajan palauttamiseen noin 28 miljoonaa markkaa vuonna 2001 ja noin 56

miljoonaa markkaa vuonna 2002. Mikäli ikäraja palautetaan ennalleen vuoden 2002 jälkeen, poistuu eläkemenoja lisäävä vaikutus vuoteen 2012 mennessä.

Yhteenlaskettuna aiheutuu vuonna 2000 eläkemenojen lisäystä noin 44 miljoonaa markkaa ja säästöjä noin 6 miljoonaa markkaa. Vuonna 2004 ja siitä lähimmät vuodet eteenpäin aiheutuu lisäkustannuksia noin 108 miljoonaa markkaa vuodessa ja säästöjä noin 70 miljoonaa markkaa vuodessa.

Esityksen tavoitteena on myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja edistää ikääntyneiden työssä jatkamista. Mikäli tämä toteutuu saataisi eläkemenoihin syntyä hyvinkin suuria säästöjä. Koska ihmisten käyttäytymistä tässä suhteessa on erittäin vaikea ennustaa,

ei näin mahdollisesti syntyvälle säästölle ole mielekästä laskea taloudellisia vaikutuksia.

4. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat keskusjärjestöt.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Yksityisen alan eläkejärjestelmään on esitetty samanlaisia muutoksia hallituksen esityksellä työeläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 93/1999 vp). Kuntien eläkejärjestelmään valmistellaan samanlaisia muutoksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta

9 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan oikeuttava koskeva edellytys poistettaisiin laista. Uutta säännöstä sovellettaisiin taannehtivasti myös niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Jos työttömyyseläkehakemus on hylätty siksi, että eläkkeen hakija ei ole täyttänyt tulevaa aikaa koskevaa edellytystä, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskisi henkilöä, joka ei ole edes hakenut työttömyyseläkettä. Työttömyyseläke määrättäisiin tällöin vapaakirja-eläkkeenä eikä sen määrä muuttuisi sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan työttömyyseläke myönnettäisiin tällöin hakemista seuraavan kuukauden alusta, aikaisintaan kuitenkin lain voimaantulosta lukien. Jos hakemus on tehty vuoden 2000 tammikuun loppuun mennessä, työttömyyseläke myönnettäisiin niin ikään lain voimaantulosta alkaen.

Selvyyden vuoksi nykyisen pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan järjestys muutettaisiin ja samalla täsmennettäisiin ehdotetussa 3

kohdassa mainittu työvoimaviranomainen työvoimatoimistoksi.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy työttömyyseläkkeen eläketapahtuman määritelmä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin säännös työttömyyseläkkeen määräytymisestä siten, että vaikka edunsaajalla olisi 5 a §:n mukaan oikeus tulevaan aikaan, työttömyyseläkkeeseen ei enää lisättäisi sitä osaa eläkkeestä, joka perustuu eläketapahtuman ja 65 vuoden vanhuuseläkeiän väliseen aikaan. Työttömyyseläke laskettaisiin näin ainoastaan karttuneen eläketurvan mukaisena. Näin ollen myöskaan tulevan ajan osalta eläkkeeseen laskettavaa työeläkelisää ei lisättäisi eläkkeeseen. Laissa käytettäisiin tulevalta ajalta laskettavan eläkkeen osan ja tältä ajalta laskettavan työeläkelisän yhteismäärästä nimitystä tulevan ajan eläkkeenosa. Samalla momenttiin sisältyvä eläketapahtuman määritelmä muutettaisiin siten, että eläketapahtumapäivä olisi se päivä, jolloin kaikki työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

9 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään oikeudesta saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Säännökseen sisältyvä yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 60 vuoteen. Muutos koskisi vuoden 1943 jälkeen syntyneitä, koska lain voimaantulosäännökseen on tarkoitus ottaa suojasäännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan säilymisestä 58 vuodessa vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneiden osalta.

10 b §. Pykälän 1 momentissa säädetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennetun vanhuuseläkkeen varhennuskertoimesta. Varhennuskerrointa esitetään yhdenmukaisesti yksityisen puolen työeläkelakien muutostyksen kanssa alennettavaksi siten, että varhennusvähennys olisi 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohden. Ehdotus merkitsee sitä, että varhennetut vanhuuseläkkeet muodostuvat nykyistä hieman suuremmiksi. Esitetyn muutoksen jälkeen eläke pieneneisi varhentamistilanteissa enintään 24 prosenttia nykyisen 30 prosentin sijasta. Kun muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2000 alusta, alennettu kerroin voisi koskea tuon ajankohdan jälkeen varhennetulle vanhuuseläkkeelle jääviä.

15 §. Pykälän 1 momentissa säädetään muun muassa työttömyyseläkkeen maksamisesta. Säännöksen kolmanen virkkeen sisältö muuttuisi, koska työttömyyseläkettä maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää kaikki 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettut eläkkeen saamisen edellytykset. Täsmennys johtuisi uudesta eläketapahtuman määrittelystä. Lisäksi työttömyyseläkkeen maksamisen alkamisajankohtaa täsmennettäisiin niissä tilanteissa, joissa työvoimatoimiston todistuksen hakeminen jostain syystä viivästyy. Edunsaajalla olisi työttömyyspäivärahaa koskevan todistuksen saatuaan kuukausi aikaa hakea työvoimatoimiston todistus työttömyydestä. Tällöin työttömyyseläkettä maksettaisiin sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työttömyyspäivärahan suorittaminen päättyy. Jos työvoimatoimiston todistuksen saaminen kuitenkin jostain syystä viivästyy, työttömyyseläke maksettaisiin työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke myönnettäisiin edelleen pykälän 2 momentin mukaisesti takautuvasti enintään kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta, jollei ole pätevää syytä maksaa eläkettä takautuvasti pitemmältä ajalta.

20 §. Pykälän 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan eläkkeenosa lisättäisiin vanhuuseläkkeeseen työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkkeen saaja, jonka työttömyyseläkkeeseen ei sisälly tulevan ajan eläkkeenosa, tulisi työkyvyttömäksi, täysi työkyvyttö-

myyseläke määrättäisiin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi. Näin ollen tällaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen ei lisättäisi tulevan ajan eläkkeenosaa. Työttömyyseläkkeen muuttamisesta saman suuruiseksi työkyvyttömyyseläkkeeksi säädetään pykälän nykyisessä 2 momentissa, jota näin ollen ei tarvitse muuttaa. Kun tällainen työttömyyseläkkeestä työkyvyttömyyseläkkeeksi muuttunut eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, myös tällöin vanhuuseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan eläkkeenosa. Myös tästä ehdotetaan säädetäväksi 1 momentissa.

Pykälän nykyisessä 3 momentissa säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnettävän työttömyyseläkkeen määräytymisestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työttömyyseläkkeeseen ei tässäkin tilanteessa lisättäisi tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeen osaa eikä tulevalta ajalta laskettavaa työeläkelisää eli tulevan ajan eläkkeenosaa. Siinä tapauksessa, että työttömyyseläke myönnettäisiin samalle ajalle, jolta on maksettu osaeläkettä, osaeläke katsottaisiin työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Mainitusta työttömyyseläkkeestä olisi muutoin voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen maksamisesta.

Pykälään ehdotettavassa uudessa 5 momentissa säädetäisiin selvytyden vuoksi siitä, että työttömyyseläke, johon liittyy tulevan ajan oikeus, mutta johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa, sekä sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty mainitun työttömyyseläkkeen jatkoksi, katsottaisiin kuitenkin valtion eläkelakia sovellettaessa täysitehoiseksi eläkkeeksi. Tällä on merkitystä muun muassa uuden eläkeoikeuden karttumiseen 5 §:n 4 momentin mukaan ja myönnettäessä eläkettä entisin perustein 19 §:n 1 momentin mukaan. Vapaakirjana myönnettävään työttömyyseläkkeeseen (tulevan ajan oikeutta ei ole) säännöksellä ei olisi merkitystä ja vapaakirjaeläkkeellä oleva voisi ansaita uutta eläkeoikeutta eläkkeellä ollessaan.

1.2. Laki valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään perhe-eläkkeen määräytymisestä. Sen mukaan perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläk-

keen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös perhe-eläkkeen määräytymisestä työttömyyseläkettä saaneen edunjäätäjän jälkeen. Ehdotetun säännöksen mukaan perhe-eläkkeen perusteena olevaan työttömyyseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan osuus sekä tulevalta ajalta laskettava työeläkelisä, jos edunjäätäjällä olisi ollut oikeus tulevaan aikaan, mutta tätä tulevan ajan eläkkeenosaa ei ole lisätty hänen eläkkeeseensä valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentin toisen virkkeen soveltamisen vuoksi

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Lakeja sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lakien tultua voimaan.

Kuitenkin valtion eläkelain 9 a §:n 1 momenttia sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan myös sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Tätä aikaisempiin eläketapahtumiin ehdotettua säännöstä ei olisi tarpeen soveltaa, koska tulevan ajan oikeutta työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä ei ollut ennen tuota ajankohtaa laissa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täytännyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke vapaakirjana tämän lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskee edunsaajaa, joka ei ole aikaisemmin hakenut työttömyyseläkettä. He ovat useimmiten saaneet jotakin muuta sosiaaliturvatuutta, joka olisi perittävä takaisin, jos eläke myönnettäisiin takautuvasti. Sen vuoksi ehdotetaan, että eläke myönnettäisiin hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jotta työttömyyseläkkeeseen tämän säännöksen perusteella oikeutetut ehtisivät hakemaan eläkettä heti lain voimaantulosta lukien, ehdotetaan, että eläke kuitenkin myönnettäisiin 1 päivästä tammikuuta 2000 alkaen, jos hakemus tehtäisiin vuoden 2000 tammikuun loppuun mennessä.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen

edunsaajaan, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee edellä mainitun ikäistä edunsaajaa, jolle on vuoden 1999 aikana maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä. Heillä olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkkeenosa.

Säännöstä sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain (602/1984) 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000. Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin myös edunsaajaan, jolla lain voimaan tullessa ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella tai sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta mainitun lain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta. Näin ollen aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin esimerkiksi sellaiseen edunsaajaan, joka on lain voimaan tullessa sairaana tai joka on saanut työnantajalta työtai virkasuhteen päätyttyä sellaisen korvauksen, joka estää työttömyyspäivärahan maksamisen vuodenvaihteessa sen vuoksi, että se on jaksotettu lain voimaantuloajan-kohtaan.

Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin niin ikään niihin edunsaajiin, joihin sovelletaan lakia 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta. Koska tämän lain tavoitteena oli varmistaa, ettei ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän vastaanotama uusi työ heikennä sitä eläketurvaa, joka hänellä oli odotettavissa aikaisemman ansio-toimintansa perusteella, on perusteltua säilyttää nämä henkilöt edelleenkin aikaisempien säännösten piirissä. Myös näillä edunsaajilla olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkkeenosa. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaajan mainituissa laissa tarkoitettu, enintään kymmenen kuukautta jatkuva työ- tai virkasuhde on voi-

massa tämän lain voimaan tullessa tai päätynyt ennen sitä.

Lain 9 c §:n 1 momentin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan muutosta sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan siten, että vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttäisi oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Nämä edunsaajat ovat lain voimaantullessa 56-vuotiaita tai sitä vanhempia. Lisäksi 58 vuoden ikäraja säilyisi sellaisilla 1944—1946 syntyneillä, joilla oli oikeus valita vanha niin sanottu erityinen eläkeikä, mutta jotka eivät tätä valintaa käyttäneet. Ikäraja nousisi 59 vuoteen sellaisilla 1947 syntyneillä, jotka eivät käyttäneet valintaoikeuttaan.

Lain 10 b §:n 1 momenttiin ehdotettua uutta varhennuskerrointa sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan eläkkeisiin, jotka alkavat lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Tämä tarkoittaisi sitä, että uutta varhennuskerrointa voitaisiin soveltaa aikaisintaan tapauksissa, joissa valtion eläkelain alainen palvelus päättyy vuoden 1999 lopussa ja varhennettu vanhuuseläke alkaa tämän lain tullessa voimaan.

Lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lakien voimaantuloa. Täten esimerkiksi eläkkeen hakijat, jotka saavat ehdotetun lain myötä oikeuden työttömyyseläkkeeseen vapaakirja-eläkkeenä, voisivat hakea työttömyyseläkettä jo ennen lain voimaantuloa.

3. Säättämisjärjestys

Ehdotetut muutokset eivät koske sellaisia eläkkeitä, jotka ovat jo maksussa tai joissa eläketapahtuma sattuu ennen ehdotettujen muutosten voimaantuloa. Uusia säännöksiä sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen. Kuitenkin vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneille sellaisille edunsaajille, jotka ovat jääneet työttömiksi ennen lain voimaantuloa ja jotka aikaisempien säännösten mukaan olisivat saaneet sellaisen työttömyyseläkkeen, jota määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika, turvataan aikaisemman lainsäädännön mukainen eläke. Lisäksi ehdotetun yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajan sijasta sovellettaisiin nyt voimassa olevaa ikärajaa, jos edunsaaja on syntynyt ennen vuotta 1944. Ehdotetuilla muutoksilla ei siten ole taannehtivaa vaikutusta edunsaajien eläketur-

vaan.

Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana. Perusoikeusuudistukseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) lainsäätäjän velvoite taata perustoimeentulon turva liitettiin niihin tilanteisiin, joissa yksilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia toimeentuloa. Uudistuksen tarkoituksena ei ole ollut turvata uudistuksen voimaantulon aikaisia yksittäisiä etuuksia tai tällaisten etuuksien tasoa sellaisenaan. Pyrkimyksenä on ollut laatia sosiaaliturvajärjestelmät niin kattaviksi, ettei niiden ulkopuolelle jää väliinputoajaryhmiä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi kahdella vuodella 58 vuodesta 60 vuoteen. Muutos ei kuitenkaan kokisi vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneitä edunsaajia. Heillä ikäraja olisi edelleen 58 vuotta. Eräillä vuosina 1944—1946 syntyneillä ikäraja säilyisi myös 58 vuodessa ja eräillä 1947 syntyneillä ikäraja olisi 59 vuotta.

Yksilöllinen varhaiseläke on tarkoitettu edunsaajalle, jonka työkyky on alentunut sairauden, työn rasittavuuden ja ikääntymisestä johtuvan suorituskyvyn alentumisen vuoksi siinä määrin, että työn jatkamista ei voida kohtuudella edellyttää. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarkoituksena on ollut antaa edunsaajalle mahdollisuus luopua työstä joustavasti yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei 58—59-vuotias edunsaaja enää pystyisi jatkamaan työssään, hänen perustoimeentulonsa olisi edelleen turvattu muilla sosiaaliturvatuksilla vastaavasti kuten 58-vuotta nuoremmillakin edunsaajilla. Sairaudesta aiheutuvan työkyvyttömyyden perusteella edunsaajalla on oikeus sairausvakuutuksen päivärahaan ja työkyvyttömyyden pitkittyessä työkyvyttömyyseläkkeeseen. Perustoimeentulon turvan toteutumiseen sairauden ajalta vaikuttavat myös sairauskulujen korvaukset ja terveystalvet. Viimeistään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen yhteydessä tulee myös selvittääväksi edunsaajan mahdollisuudet ja tarpeet kuntoutukseen. Jos työttömänä olevan edunsaajan terveydentila ei ole alentunut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin, työttömyysturvajärjestelmä takaa hänelle perustoimeentulon turvan viime kädessä työmarkkinatuen suuruusena.

Toisaalta alkavien yksilöllisten varhaiseläkkeiden määrä on ollut viime vuosina vähäinen ja suunta on ollut laskeva. Tähän kehitykseen ovat todennäköisesti vaikuttaneet viime vuosina toteutetut eläke- ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet kuten muun muassa osatyökyvyttömyys- ja osa-aikaeläkkeiden sekä kuntoutustoimenpiteiden kehittäminen ja myös työelämän vastaantulo siten, että ikääntyneet edunsaajat voisivat jatkaa entistä pidempään työelämässä työkykyään ja terveydentilaansa vastaavissa töissä kokoaikaiselle eläkkeelle siirtymisen sijasta.

Ehdotettu muutos, joka koskee tulevalta ajalta laskettavan eläkkeenosan poistamista työttömyyseläkkeestä ja sitä mahdollisesti

seuraavasta työkyvyttömyyseläkkeestä, pienentää tältä osin valtion eläkejärjestelmän mukaista eläketurvaa. Näissä tilanteissa perustoimeentulon turvan takaa viime kädessä kansaneläke.

Ehdotuksilla ei siten heikennetä hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettua yksilön perustoimeentulon turvaa. Tämän vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Koska esityksessä kuitenkin ehdotetaan korotettavaksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja, hallitus pitää suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti laissa 1528/1993, 15 §:n 1 momentti laissa 1231/1995, 20 §:n 3 momentti laissa 326/1985, sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 851/1971 ja 103/1989 sekä mainituissa laeissa 326/1985 ja 1528/1993, uusi 5 momentti seuraavasti:

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edunsaajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, edellyttäen, että:

1) hän on 2 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka edunsaajalle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyys-

eläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 10 a §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (tulevan ajan eläkkeenosa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona edunsaaja täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettujen työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palvelussuhteen pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisajan saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään neljä kymmenesosa prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasetaan siitä yhteensovitettusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen eläkkeen saamisen edellytykset. Jos edunsaaja on saanut 9 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 9 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahatodistuksen antamisesta, työttömyyseläke maksetaan työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 9 a §:n 2 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään siinä tarkoitettu tulevan ajan eläkkeenosa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 2 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin tämän momentin mukaisesti muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan

tulee 9 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Sellainen työttömyyseläke, johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 5 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 2 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tulua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 9 a §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain ja valtion eläkelain, sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa, mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta

aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen tai jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua edunsaajaa, joka on mainituissa laissa tarkoitettuissa työ- tai virkasuhteissa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella; tai

3) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Myös sellainen vuosina 1944—1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko eläkettä hakiessaan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut valtiokonttorille niin haluavansa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän

lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeuttaan käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, voi saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan

saakka.

Tämän lain 10 b §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

valtion perhe-eläkelain 5 § :n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1990 seuraavasti:

5 §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen valtion eläkelaisa tarkoitettu työttömyyseläke tai saman lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenos lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen

työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksesta johtuvaa vähennystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti laissa 1528/1993, 15 §:n 1 momentti laissa 1231/1995, 20 §:n 3 momentti laissa 326/1985, sekä lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 851/1971 ja 103/1989 sekä mainituissa laeissa 326/1985 ja 1528/1993, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edunsaajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, edellyttäen, että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun edunsaajalla on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 2 momentissa tarkoitettua työtömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeläisissä tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

1) hän on 2 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeläisissä tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Eläkettä määrättäessä edunsaajan katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka edunsaajalle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 10 a §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (tulevan ajan eläkkeenosaa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona edunsaaja täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitetut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään *neljä kymmenesosa* prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työehtosopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Jos edunsaaja on saanut 9 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 9 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahastodistuksen antamisesta, työttömyyseläke maksetaan työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työehtosopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluk-

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä.

sen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 9 a §:n 2 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään siinä tarkoitettu tulevan ajan eläkkeenosa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 2 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin tämän momentin mukaisesti muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan tulee 9 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan tulee 9 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Sellainen työttömyyseläke, johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 5 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 2 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tulua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 9 a §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

män lain voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain ja valtion eläkelain, sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa, mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen tai jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua edunsaajaa, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuaikana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella; tai

3) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta korkea sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999;

4) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaista, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Myös sellainen vuosina 1944—1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko eläkettä haikiessaan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut valtiokonttorille niin haluavansa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeuttaan käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, voi saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Tämän lain 10 b §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

valtion perhe-eläkelain 5 § :n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1990 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksista johtuvaa vähennystä.

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen valtion eläkelaisa tarkoitettu työttömyyseläke tai saman lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksista johtuvaa vähennystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.